

Kompostimi është një teknikë shumë e zakonshme e menaxhimit të plehut organik, e aplikuar në mbarë botën. Kur lëngu i plehu ndahet nga lëndët e ngurta, llumi mund të kompostohet duke përzier lëndët e ngurta me burimet te karbonit si kashtë, torfe ose ashkla druri. Nëse lëngjet dhe lëndet e ngurta nuk janë të ndara më parë, kompostimi është ende i mundur, por kërkon një sasi më të madhe materialesh (burime karboni) për të mbaj lëngun.

Acidifikimi i plehut organik i referohet shtimit të acideve në depot e plehut organik për të reduktuar emetimet. Kjo praktikë konsiderohet të ketë një nga reduktimet më të larta të emetimeve potencialet si për metanin ashtu edhe për amoniakun, siç raportohet në studimet nga Danimarka ku është kjo qasje përdoret gjerësisht për të kontrolluar amoniakun. Megjithatë, zbatimi i tij në pjesë të tjera të botës është më i kufizuara për shkak të shqetësimeve për trajtimin e sigurt të acideve dhe pasigurisë në lidhje me ndikimet në tokë në periudhë afatgjate.

RUAJTJA E PLEHUT ORGANIK

Plehrat duhet të ruhen pas largimit nga fermat e kafshëve ose pasi të jenë trajtuar, kryesisht para aplikimit te plehut në tokë. Kur nuk ruhet siç duhet, plehu fillon të degradohet, duke çuar në emetime, aromat, humbja e vlerës së plehut etj. Përdorimi i mbulesave mund të ndihmojë në menaxhimin e këtyre emetimeve.

PËRPARËSITË E PLEHUT ORGANIK

- Plehrat organike sigurojnë të gjitha lëndët ushqyese që kërkohen nga bimët
- Ndihmon në ruajtjen e raportit C:N në tokë dhe gjithashtu rrit pjellorinë e tokës
- Përmirëson vetitë fizike, kimike dhe biologjike të tokës
- Përmirëson strukturën dhe cilësinë e tokës
- Rrit kapacitetin mbajtës të ujit të tokës
- Minimizon humbjet e avullimit të lagështisë nga toka
- Siguroni elasticitet më të madh ndaj kushteve të motit të thatë

RESPEKTIMI I DISTANCËS NË NDËRTIMIN E FERMËS SË LOPËVE LARG VENDBANIMEVE

Secili vend i Bashkimit Evropian ka rregulloret e brendshme lidhur me lokacionin e ndërtimit të fermave. Në Kosovë ende nuk kemi ndonjë rregullore e cila përcakton këto standarde të ndërtimit të fermave. Në baze të standardeve të Francës duhet të respektohen këto standarde:

Lloji i objektit	Largësia m
Vendbanimet	100 m
Fusha të sportit	100 m
Kampe për piknik	100 m
Lumenj apo burime të ujit	35 m
Plazheve	200 m
Basene të peshqve	500 m

MENAXHIMI I PLEHUT ORGANIK NË FERMAT BLEGTORALE

Bulevardi Bill Kllinton 112/11 Prishtinë,
Republika e Kosovës

+383 44 502 077

info@shpqk.org

www.shpqk.org

WE
EFFECT

SHOQATA E PRODHUESVE
TË QUMËSHITIT TË KOSOVËS
KOSOVO ASSOCIATION OF
MILK PRODUCERS KAMP

Menaxhimi i plehut organik është i rëndësishëm për të ulur emetimet e gazrave, por gjithashtu ofron përfitime të rëndësishme për tokat bujqësore dhe ruan cilësinë dhe pjellorinë e tokës. Menaxhimi i mirë i plehut organik kontribuon gjithashtu në prodhimin e energjisë së rinovueshme dhe reduktimin e humbjeve të lëndëve ushqyese nga sistemet e prodhimit blegtoral dhe reduktimin e ndikimeve të tjera të dëmshme mjedisore të prodhimit blegtoral si ndotja e ajrit dhe ujit.

Menaxhimi i plehut organik përfshin të gjitha aktivitetet në lidhje me plehrat dhe urinën nga grumbullimi, strehimi, ruajtja, tretja anaerobe, trajtimi, transporti deri në aplikimin përfundimtar dhe përfshin humbjet dhe shkarkimet në çdo fazë përgjatë këtij “zinxhiri të plehut organik”. Zinxhiri i menaxhimi të plehut organik ndahet në pesë hapa: racionet e kafshëve; strehimi i kafshëve; trajtimi i plehut organik; ruajtja e plehut organik dhe aplikimi i plehut organik.

RACIONET E KAFSHËVE

Ndryshimi i racioneve të kafshëve mund të ndryshojë nivelet e emetimeve të metanit, oksidit të azotit dhe amoniakut. Në veçanti, përmbajtja e nivelit të proteinave dhe fibrave në racionet e kafshëve konsiderohen faktorë kryesorë përcaktues për emetimet e gazrave serre në plehun e gjedhëve dhe derrave, kur përdoren sisteme intensive prodhimi. Për shembull, në fermat e derrave, rreth 20% e azotit në racione absorbohet nga kafsha ndërsa rreth 50% e tij humbet si amoniak. Avullimi i amoniakut dhe depozitimi i mëvonshëm atmosferik është një burim i emetimeve indirekte të N₂O

STREHIMI I KAFSHËVE

Për të menaxhuar emetimet në strehimin e kafshëve duhet të bëhet largimi sa më i shpeshtë i plehut organik, pasi shkarkimet varen nga sasia totale e plehut

organik të akumuluar. Largimi i plehut në baza ditore zvogëlon emetimet e amoniakut, si dhe emetimet e CH₄ dhe N₂O. Kjo varet shumë nga vendi se ku ruhet plehu pas largimit nga ferma e kafshëve. Në përgjithësi, ruajtja e jashtme e plehut organik, në temperatura më të ulëta, ka të ngjarë të zvogëlojë më tej sasinë e emetimeve të CH₄ në krahasim me plehun organik të ruajtur në ambiente të mbyllura.

TRAJTIMI I PLEHUT ORGANIK

Trajtimi i plehut organik i referohet teknikave me të cilat mund të trajtohet plehu organik për të siguruar emetime më të ulëta dhe në disa raste gjenerojnë energji. Ka disa teknika të menaxhimit të plehut organik që janë të njohura dhe aktualisht po zbatohet në shumë vende.

Tretja anaerobe është një teknologji e përsosur për menaxhimin e plehut organik që është në përdorim të gjerë botëror. Në tretjen anaerobe, plehu i lëngshëm i mbledhur nga fermat trajtohet me bakteret specifike në mungesë të oksigjenit për të prodhuar metan. Më pas, metani mblidhet ose ndezët ose përdoret për të gjeneruar energji elektrike, duke rezultuar në emetime të dioksidit të karbonit në vend të emetimit të metanit. Kjo zvogëlon ndikimin e emetimeve sepse metani është një gaz i fuqishëm serrë 21 herë më i fuqishëm se dioksidi i karbonit në ngrohjen e tokës.

Tretja aerobike i referohet një procesi biologjik të trajtimit të plehut organik që ndodh në prani të oksigjenit dhe çon në një reduktim të erës, emetimeve të amoniakut, kërkesës kimike për oksigjen, kërkesa biokimike për oksigjen dhe kontrolli i patogjenit. Megjithatë, nuk është duke u përdore gjerësisht në trajtimin e plehut organik, kryesisht për shkak të kostove që lidhen me operimin e motorëve, kompresorëve të nevojshëm për të furnizuar mjaftueshëm me oksigjen për të mbështetur bakteret aerobe. Ky lloj menaxhimi në përgjithësi ka kosto më të lartë

